

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Συνάντηση περιβαλλοντικών οργανώσεων με την πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ

10 Δεκεμβρίου 2020

Κατά τη σημερινή συνάντηση με τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κωστή Χατζηδάκη, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις ANIMA, APXELON, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών, Καλλιστώ, MOm, Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης, Greenpeace και WWF Ελλάς έθεσαν τα παρακάτω θέματα:

1. Νομοσχέδιο για την ανακύκλωση

Σε σχέση με το νομοσχέδιο «Ενίσχυση της ανακύκλωσης και βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων», του οποίου η διαβούλευση ολοκληρώθηκε στις 8 Δεκεμβρίου, οι εκπρόσωποι της Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης, Greenpeace και WWF Ελλάς διαπίστωσαν ως θετικά σημεία τις πρόνοιες για τον περιορισμό της σπατάλης τροφίμων, τη θέσπιση προγραμμάτων διευρυμένης ευθύνης παραγωγού και κέντρων δημιουργικής επαναχρησιμοποίησης υλικών (ΚΔΕΥ), η επέκταση της εγγυοδοσίας και στα αλουμινένια κουτιά, τη θετική διάθεση για εφαρμογή των χωριστών ρευμάτων και τη διαφανόμενη προσπάθεια επιβολής μιας κάποιας τάξης στο ομιχλώδες καθεστώς των συστημάτων διευρυμένης ευθύνης παραγωγού και των ΣΣΕΔ.

Επισήμαναν όμως και μια σειρά από σοβαρά αρνητικά σημεία. Τα σημεία που δημιουργούν τη μεγαλύτερη ανησυχία είναι η ενίσχυση με κάθε τρόπο της καύσης απορριμμάτων (η οποία εύσημα αποκαλείται “ενεργειακή αξιοποίηση”), την ατομία με την οποία ξεκινάμε το θεσμό του Πληρώνω Όσο Πετάω (ΠΟΠ), της ανεπάρκειας στη διαφοροποίηση των εισφορών με περιβαλλοντικά κριτήρια των υπόχρεων παραγωγών στα ΣΣΕΔ, το ασαφές και ανεπαρκώς ανταποδοτικό τέλος ταφής υπολειμμάτων, η απουσία συνδυαστικών μέτρων και χρηματοδοτικών εργαλείων στην υλοποίηση αποτελεσματικών προγραμμάτων στα ανώτερα στάδια της ιεραρχίας διαχείρισης αποβλήτων, η άρνηση να επιβληθεί ένα διαφανές και σαφές προς τους πολίτες σύστημα σήμανσης των προϊόντων που χρησιμοποιούνται σε επίπεδο νοικοκυριών αναφορικά με την ανακύκλωσή τους και τον τρόπο διάθεσης, στην άρνηση να ξεκινήσει η διάλογος για την πλήρη απεξάρτηση από την πλαστική σακούλα μιας χρήσης, η απουσία ολοκληρωμένης αντιμετώπισης των μεγάλων προβλημάτων στη διαχείριση των ΑΕΚΚ, η αδυναμία να τεθούν σε εφαρμογή νέα ΠΔΕΠ για υλικά που σήμερα δεν ενσωματώνονται σε κανένα μηχανισμό ανάκτησης και ανακύκλωσης (όπως πχ. οργανικά υλικά, το έντυπο χαρτί, έπιπλα κ.α.). Για όλες τις παραπάνω αδυναμίες και ελλείψεις κατατέθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις.

2. Ενεργειακές κοινότητες

Η τροπολογία που κατατέθηκε στο πρόσφατα ψηφισμένο νομοσχέδιο για τη χωροταξία, δίχως να προηγηθεί οποιαδήποτε διαβούλευση, ουσιαστικά αδρανοποιεί τον σημαντικό θεσμό των ενεργειακών κοινοτήτων, ελλείπει μάλιστα χρηματοδοτικών εργαλείων. Η ρύθμιση του άρθ. 160 του νέου νόμου υποχρεώνει όλες ανεξαιρέτως τις ενεργειακές κοινότητες από το 2022 να συμμετέχουν σε ανταγωνιστικές διαδικασίες μαζί με ιδιώτες επενδυτές για την εξασφάλιση λειτουργικής ενίσχυσης των έργων ΑΠΕ, δίχως καμία απολύτως μέριμνα για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους ως κύριου μοχλού “ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή των τοπικών πληθυσμών σε έργα ανανεώσιμης ενέργειας και, κατά συνέπεια, να αυξηθεί η αποδοχή της ανανεώσιμης ενέργειας” (οδηγία 2018/2001/ΕΕ για την προώθηση της χρήσης ενέργειας

από ανανεώσιμες πηγές). Πολύ πρόσφατα άλλωστε, ο διεθνής οργανισμός IRENA δημοσίευσε μελέτη για τη σημασία της προώθησης εγχειρημάτων συμμετοχής πολιτών για εγκατάσταση ΑΠΕ καθώς και τα οφέλη ταχύτερης και πράσινης ανάκαμψης για την περίοδο μετά την πανδημία.

Οι οργανώσεις Greenpeace και WWF Ελλάς έχουν ήδη εκφράσει εγγράφως την ανησυχία τους για την πρωτοβουλία του υπουργού και ζήτησαν κατάργηση της απαράδεκτης αυτής ρύθμισης που καταφέρνει σοβαρό πλήγμα στο ζωτικής σημασίας πρόταγμα για ενεργειακή δημοκρατία και κοινωνική συμμετοχή, κατά το πρότυπο των πλέον προηγμένων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ταυτόχρονα, κατέθεσαν και σχετικές προτάσεις όσον αφορά την θωράκιση του θεσμού από όσους τυχόν τον επιβουλεύονται μέσω συγκεκριμένης μεθοδολογίας που θα αποτελεί και κίνητρο συμμετοχής. Στα θετικά της διάταξης, η διεύρυνση του ενεργειακού συμψηφισμού μέχρι τα 3ΜW (τριπλασιασμός εγκατεστημένης ισχύος).

3. Κέντρα περίθαλψης

Όπως επισήμαναν οι οργανώσεις ΑΡΧΕΛΩΝ, ANIMA και ΜΟm, στον νέο νόμο για τη χωροταξία έγινε ένα σημαντικό πρώτο βήμα ώστε να πάψει η παράλογη ταύτιση των Κέντρων Περίθαλψης Ειδών Άγριας Πανίδας (ΚΕΠΕΑΠ) με τις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις. Για πρώτη φορά προβλέπεται αφενός μεν ειδική κατηγορία χρήσης γης για τα ΚΕΠΕΑΠ, αφετέρου σε ποιες κατηγορίες περιοχών μπορούν αυτά να χωροθετηθούν. Όμως οι οργανώσεις που για περισσότερα από 25 χρόνια ασχολούνται αφιλοκερδώς με την περίθαλψη άγριων ζώων υπενθύμισαν πως εκκρεμεί η συνολική ρύθμιση της σχετικής νομοθεσίας και η κάλυψη των υφιστάμενων νομοθετικών κενών, ώστε να υπάρχει ένα πλήρες πλαίσιο αδειοδότησης και λειτουργίας των ΚΕΠΕΑΠ. Παρά το ότι στις αρχές του 2020 συστήθηκε από το υπουργείο σχετική επιτροπή, απ' όσο έχει γίνει γνωστό, δεν έχει παραχθεί μέχρι τώρα καθόλου έργο, η δε επιτροπή συναντήθηκε διαδικτυακά άπαξ τον περασμένο Μάιο.

Επίσης η ANIMA επισήμανε ότι δεκαετίες τώρα τα ΚΕΠΕΑΠ περιθάλλουν και επανεντάσσουν είδη της άγριας πανίδας, πολλά από αυτά αυστηρά προστατευόμενα, χωρίς καμία ουσιαστική βοήθεια από την πολιτεία, η οποία έχει την ευθύνη της προστασίας τους. Την τελευταία περίοδο, λόγω της πανδημίας και των απαγορευτικών μέτρων, το έργο τους έχει δυσκολέψει ιδιαίτερα και αντιμετωπίζουν σοβαρό θέμα επιβίωσης. Τα Κέντρα Περίθαλψης ζητούν να υπάρξει άμεσα έκτακτη οικονομική ενίσχυση από το κράτος και μέσα στο προσεχές έτος να συζητηθεί το θέμα της σταθερής οικονομικής υποστήριξης από την πολιτεία μέρους της δραστηριότητά τους.

4. Φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν ήδη εκφράσει την αντίθεσή τους στην ανατροπή (αντί βελτίωσης) του συστήματος διακυβέρνησης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας με τους 36 φορείς διαχείρισης. Μετά την ψήφιση του ν. 4685/2020, έστω με τον τρόπο που έγινε αυτή, εν τω μέσω πανδημίας, οι λειτουργούντες φορείς διαχείρισης βρίσκονται σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη φάση, καθώς διανύουμε τη μεταβατική περίοδο από το υφιστάμενο προς το νέο σύστημα διακυβέρνησης που προβλέπεται στο νόμο.

Σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις του νόμου αυτού, οι φορείς διαχείρισης εξακολουθούν να ασκούν τις αρμοδιότητές τους, ωστόσο στην πραγματικότητα καλούνται να λειτουργήσουν σε καθεστώς αβεβαιότητας και χωρίς την απαιτούμενη στήριξη προκειμένου να μπορέσουν να επιτελέσουν αποτελεσματικά και ουσιαστικά το σημαντικό τους έργο. Ιδιαίτερα προβληματικό είναι το κενό που έχει δημιουργηθεί στη διαχείριση των περιοχών ευθύνης των οκτώ νέων φορέων διαχείρισης, που δημιουργήθηκαν με τον ν. 4519/2018, οι οποίοι έχουν οδηγηθεί σε πλήρη αδράνεια λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.

Επιπλέον, δεν έχουν διευκρινιστεί σημαντικές πλευρές εφαρμογής του νόμου, όπως ο τελικός αριθμός των μονάδων διαχείρισης υπό τον ΟΦΥΠΕΚΑ, η διοικητική θέση τους στη διάρθρωση του οργανισμού, ο τρόπος και ο χρόνος σύνταξης των νέων οργανογραμμάτων, ο αριθμός του προσωπικού που θα στελεχώσει τις μονάδες, η ενδυνάμωση και η δημιουργία πρόσθετων δομών διαχείρισης (αναγκαίων για την κάλυψη όλων των περιοχών ευθύνης τους), το χρονοδιάγραμμα πρόσληψης προσωπικού και η μοριοδότηση του υπάρχοντος, ο τρόπος άσκησης αρμοδιοτήτων τους, όπως η γνωμοδότηση επί έργων και δραστηριοτήτων και η φύλαξη στις περιοχές ευθύνης τους, καθώς και ο τρόπος και εξασφάλισης συμμετοχικών διαδικασιών στην διακυβέρνηση των περιοχών, που θα εξασφαλίζουν διαδικασίες συνεχούς και ουσιαστικής διαβούλευσης, διαφάνειας και λογοδοσίας στον τρόπο διακυβέρνησης των προστατευόμενων περιοχών, μέσω των προβλεπόμενων από το νόμο «Επιτροπών Διαχείρισης».

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις ΚΑΛΛΙΣΤΩ, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, ΜΟm, Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών, WWF Ελλάς ζήτησαν από τον Υπουργό

να διευκρινίσει τα παραπάνω και να μεριμνήσει άμεσα για την έμπρακτη στήριξη των φορέων διαχείρισης κατά το μεταβατικό στάδιο, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεπής και χωρίς κενά μετάβαση στο νέο σχήμα διακυβέρνησης, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για προστασία των ευαίσθητων οικοτόπων και ειδών και τις σχετικές ενωσιακές υποχρεώσεις της χώρας μας.

5. Χωροταξικό ΑΠΕ

Το ειδικό χωροταξικό πλαίσιο των ΑΠΕ, το οποίο είναι το πλέον απαραίτητο εργαλείο για την περιβαλλοντικά σωστή ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στον δρόμο προς την κλιματική ουδετερότητα, καθυστερεί αδικαιολόγητα.

Ζητώντας από τον υπουργό σχετική ενημέρωση, οι οργανώσεις Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, ANIMA, Καλλιστώ, Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, Greenpeace, και WWF Ελλάς προέταξαν την ανάγκη της τάχιστα ολοκλήρωσης της αναθεώρησης του ειδικού χωροταξικού για τις ΑΠΕ αξιοποιώντας κατά την εκπόνησή του το σύνολο της διαθέσιμης επιστημονικής γνώσης και βέλτιστες πρακτικές όπως η χαρτογράφηση ευαισθησίας, που έχουν εφαρμοστεί σε άλλες χώρες με επιτυχία. Επιπλέον, επεσήμαναν την υποχρέωση να εξαντληθεί κατά τη διαδικασία κάθε περιθώριο διαβούλευσης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

6. Παράνομη θανάτωση - Εμπορία άγριας ζωής

Μετά τις επανειλημμένες δεσμεύσεις του ΥΠΕΝ και των αρμοδίων τμημάτων του για την πάταξη του φαινομένου της λαθροθηρίας στο Ιόνιο, αλλά και της παράνομης εμπορίας σε χαρακτηριστικά παράνομες αγορές όπως εκείνη του Σχιστού στην Αττική, οι οργανώσεις ANIMA και Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία ζήτησαν από τον Υπουργό να κάνει τις δεσμεύσεις πράξεις ως προς την πάταξη της λαθροθηρίας εκπληρώνοντας παράλληλα τις υποχρεώσεις της χώρας μας για τη διατήρηση των άγριων πουλιών όπως προκύπτουν και από διεθνείς συμβάσεις τις οποίες και έχει επικυρώσει.

7. Ζάκυνθος - Κυπαρισσία

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εγείρει πολλαπλές τις σοβαρές ανησυχίες της για το συνεχιζόμενο καθεστώς ελλιπούς προστασίας και ανεπαρκούς εφαρμογής των προβλεπόμενων στην κείμενη νομοθεσία ρυθμίσεων για την προστασία των ευαίσθητων οικοτόπων και ειδών, ειδικότερα της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta*, στη Ζάκυνθο και στην Κυπαρισσία. Ενδεικτική της σοβαρότητας της κατάστασης και της ελλιπούς προστασίας του σημαντικού αυτού είδους στην περιοχή του Κυπαρισσιακού κόλπου, είναι η πρόσφατη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εκκινήσει διαδικασία επί παραβάσει, με την αποστολή προειδοποιητικής επιστολής, για την επιβολή προστίμου κατά της χώρας μας για μη συμμόρφωση με την απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΕ (απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2016, υπόθεση C-504/14) σχετικά με τη διατήρηση των οικοτόπων και ειδών.

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις ΑΡΧΕΛΩΝ και WWF Ελλάς κάλεσαν τον Υπουργό όπως μεριμνήσει άμεσα για την αποτελεσματική και ουσιαστική εφαρμογή των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων τόσο στη Ζάκυνθο και στον Κυπαρισσιακό κόλπο, και για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της θεσμοθέτησης λειτουργικών σχεδίων διαχείρισης, προκειμένου να ανταποκριθεί η χώρα μας στις διεθνείς και ενωσιακές της υποχρεώσεις για προστασία των ευαίσθητων αυτών περιοχών και οικοσυστημάτων.

8. ΕΠΜ

Το έργο των ΕΠΜ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα έργα για τη θεσμοθέτηση, προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας. Ωστόσο, οι σημαντικές καθυστερήσεις, καθώς και τα προβλήματα που έχουν παρουσιαστεί κατά την υλοποίησή του, εγείρουν σοβαρές ανησυχίες για την επίτευξη των στόχων του και για την ανταπόκριση της χώρας μας στις διεθνείς και ενωσιακές υποχρεώσεις της, ειδικότερα λαμβάνοντας υπόψη την εκκρεμή υπόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της Ελλάδας ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΕ για μη συμμόρφωση με την οδηγία για τους οικοτόπους, και την επικείμενη απόφαση του δικαστηρίου αυτού. Ενδεχομένως οι καθυστερήσεις στην υλοποίηση του έργου να οφείλονται στις τροποποιήσεις του ν. 4685/2020 σε ό,τι αφορά το καθεστώς θεσμοθέτησης των προστατευόμενων περιοχών και ειδικότερα τα θέματα ζώνωσης και χρήσεων γης.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι καθυστερήσεις στην υλοποίηση του έργου επηρεάζουν αρνητικά τόσο την προστασία και διατήρηση προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών, όσο και τη συμμόρφωση της χώρας μας με τις σχετικές διεθνείς και ενωσιακές υποχρεώσεις της, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις ζήτησαν από

τον υπουργό ενημέρωση σχετικά με την πορεία εξέλιξης του έργου, καθώς και το χρονοδιάγραμμα για την υλοποίησή του και ζήτησαν τη δημοσιοποίηση των επιστημονικών προδιαγραφών του έργου, όπως ισχύουν την τρέχουσα περίοδο, καθώς και των μελλοντικών αλλαγών σε αυτές. Κάλεσαν επίσης τον υπουργό όπως διασφαλίσει ότι το έργο θα υλοποιηθεί με τον βέλτιστο δυνατό επιστημονικό τρόπο και εντός προβλεπόμενου χρονοδιαγράμματος με αποτελεσματικό συντονισμό από το Υπουργείο.

9. Δασικοί χάρτες

Οι οργανώσεις που κατέθεσαν την αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας για το θέμα των δασικών χαρτών ζητούν από το υπουργείο να μην καθυστερεί την αποστολή του φακέλου στο δικαστήριο. Η ημερομηνία εκδίκασης έχει ήδη μεταφερθεί λόγω μη αποστολής στοιχείων στο ΣτΕ από το ΥΠΕΝ. Ζητούν επίσης να δώσει στη δημοσιότητα αποδεικτικά στοιχεία για την πορεία της διαδικασίας “αναμόρφωσης” των δασικών χαρτών που αναθεωρούνται με βάση την απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/64663/2956/03.07.2020 (ΦΕΚ Β΄ 2773). Σημειώνεται πως σύμφωνα με πρόσφατη τοποθέτηση του ευρωπαϊκού επιτρόπου για την οικονομία Π. Τζεντιλόνι, τυχόν παραβίαση από την Ελλάδα της υποχρέωσης για κύρωση των δασικών χαρτών θα οδηγούσε σε οικονομικές συνέπειες εις βάρος της.

10. Επιθεωρητές περιβάλλοντος - Περιβαλλοντικοί έλεγχοι

Ο έλεγχος της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης και η αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής παραβατικότητας είναι κρίσιμος θεσμός για τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, αλλά και θεμελιώδες στοιχείο ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας. Η αποτελεσματική πάταξη της περιβαλλοντικής παραβατικότητας προσφέρει ισονομία και χρηστή διοίκηση, αλλά και βεβαίως ενίσχυση της εφαρμογής του περιβαλλοντικού δικαίου της ΕΕ, οι παραβιάσεις του οποίου σε πολλές περιπτώσεις έχουν αποτέλεσμα την επιβολή χρηματικών ποινών και κυρώσεων και βεβαίως τον διεθνή διασυρμό της Ελλάδας ως χώρας ανομίας και ανισοτήτων έναντι του νόμου.

Κατά τα τελευταία χρόνια, με μεγάλη απογοήτευση βλέπουμε μια ασταμάτητη αποψίλωση του σώματος επιθεωρητών περιβάλλοντος από στελεχιακό δυναμικό και αρμοδιότητες. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι απαραίτητη πλέον η αναβάθμιση της υπηρεσίας επιθεωρητών περιβάλλοντος του ΥΠΕΝ σε ανεξάρτητη αρχή, ώστε ο έλεγχος της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης να μην αποτελεί επιλογή των πολιτικών ηγεσιών του αρμόδιου σήμερα υπουργείου, αλλά να υπόκειται στον έλεγχο της Βουλής.

Όπως επισημαίνουν το WWF Ελλάς και η Greenpeace, είναι πλέον επιτακτική ανάγκη να εφαρμοστεί η σύσταση της Επιτροπής Πισσαρίδη. Συγκεκριμένα, στο Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία “*προτείνεται η Επιθεώρηση Περιβάλλοντος (που ονομάζεται, πλέον, Σώμα Επιθεωρητών και Ελεγκτών Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας) να μην υπάγεται πλέον στο ΥΠΕΝ αλλά να καταστεί Ανεξάρτητη Αρχή, στην οποία να υπαχθούν και οι περιφερειακές υπηρεσίες επιθεώρησης*”.